

'Tijd voor Taal': onderweg naar een taalbeleid

1 december 2008

Auteur: Hilde Haentjes

Volume: 38

Nummer: 2

Pagina's: 11-18

Documenten

- [vonk_jrg38_023.pdf](#)

11 tijd voor taal onderweg naar een taalbeleid hilde haentjes het sint lievenscollege is gelegen op de grens tussen antwerpen centrum en antwerpen zuid de secundaire afdeling met zowel aso tso als bso studiegebied handel is gehuisvest op twee campussen in de eerste graad op de amerikalei zit ten zo n 335 leerlingen van de verschillende basisopties samen in het aanpalende gebouw telt de tweede en derde graad van het bso samen met het zevende jaar zo n 165 leerlingen de circa 475 leerlingen van de tweede en derde graad aso en tso bevolken samen de gebouwen van het oorspronkelijke college in de kasteelpleinstraat het merendeel van de ongeveer 140 personeelsleden is aan een van de campussen verbonden sommigen pendelen van het ene naar het andere adres en verzekeren meteen op een informele manier de onderlinge dagelijkse communicatie eeds bij de stichting van het college tweede gok cyclus organiseerden voor de door lieven gevaert nu 77 jaar leerkrachten bracht de pijnpunten in dit verleden was degelijk onderwijs in band duidelijk in kaart samengevat was het het nederlands en dit voor alle soci zo dat heel wat collega s weliswaar al jaren ale klassen een prioritaire doel lang inspanningen leverden om taalzwak stelling lieven gevaert was daar kere leerlingen taalondersteuning te bieden zijn tijd ver mee vooruit het toen in hun lessen en binnen hun vak maar er malige onderwijs richtte zich immers was te weinig samenhang en continuïteit in uitsluitend op de elitaire hogere sociale deze inspanningen waardoor ze te vaak het klasse en dit voornamelijk in het frans het beoogde effect in min was dan ook geen verrassing dat bij de scree dere of meer dere mate er was te weinig ning aan de start van de eerste gok cyclus misten boven dien liep de samenhang en in de eerste graad taalvaardigheids onderwijs communicatie over deze continuïteit en socio emotioneel welzijn als werkdo initiatieven mank in deze meinen werden gekozen inspanningen zo waren bijvoorbeeld le waardoor ze te ra ren zaakvakken onvol vaak het beoogde doende op de hoogte van effect misten bekommernis om hoe in het vak nederlands taalvaardigheidsonderwijs gewerkt wordt rond schooltaal en leesstrate link met de gok werking gieen en konden ze daar in hun lessen bijge volg niet aan refereren evenzeer bleken de fijnmazige

screening over taalvaardig sommige leraren zaakvakken de schrijfvaardigheids onderwijs die we bij de aanvang van de digtheid van jonge leerlingen te overschatten december 2008 nummer 2 38e jaargang 12 sommige leraren ze wisten niet hoe die in nog deze toetsresultaten met de ervaringen zaakvakken de taallessen wordt opge van de leerkrachten in de klas bleken de bouw en stapsgewijze schrijfvaardigheid uitgebreid idem wat op basis van deze dubbel gecheckte info van jonge betreft instructietaal zo matie werden met het leeuwendeel van de leerlingen te werkten sommige leer ons toebedeelde 22 gok uren de overige overschatten krachten zaakvakken bij uren werden besteed aan het werken aan voorbeeld met handige socio emotioneel welzijn doelstellingen lijstjes vakterminologie preventieve en remediërende acties en een maar hun collega's van hogere studiejaren stappenplan uitgedokterd voor beide doel bleken niet precies te weten hoe dit eerder groepen respectievelijk de eerste graad van was aangepakt de basisopties en de tweede en derde graad bso werd een apart en aan de eigen noden de voornoemde screening bracht ook aan aangepast gok project op touw gezet het licht dat niet iedereen een correct beeld had van de omvang en spreiding van de pro de zelfevaluatie van deze projecten maakte bleken met taalvaardigheid van leerlingen onder andere duidelijk dat een ruimer kader samengevat werd de problematiek van een bredere aanpak en een gezamenlijke anderstaligheid overschat de diversiteit qua visie wenselijk waren we waren nu rijp voor thuistaal van leerlingen nam de afgelopen een coherent taalbeleid en omdat onze jaren toe maar het aantal leerlingen dat gok werking niet alleen in onze eigen eva door zijn anderstaligheid problemen onder luatie maar eveneens door de inspectie zeer vindt zo n twintig voornamelijk andersta geapprecieerd werd konden we die als lige leerlingen zijn vaste klant in de remedie voorbeeldig meenemen in de aanzet naar rende extra taallessen in het kader van gok een taalbeleid voor de hele school bleef ongeveer status quo anderzijds werd juist onderschat hoe ook nederlands-talige leerlingen bijvoorbeeld met school en schooljaar 2007 2008 tijd instructietaal worstelen en hoe ook zij de verschillende vaardigheden en een zorgvul voor taal dig taalgebruik systematisch moeten aanle ren en dit niet uitsluitend in de lessen op het einde van het schooljaar 2006 2007 nederlands maar in elke les en in elk vak besliste het directieteam in samenspraak met de lerarenraad het volgende schooljaar we koppelden de resultaten van deze uitge in het teken van taal en taalbeleid te plaat breide screening op lerarenniveau aan de sen de pedagogische studiedag op 23 resultaten die de leerlingen van het eerste november zou focussen op taalbeleid de jaar behaalden voor de tas toets en aan de traditionele jaarleuze van het college werd resultaten van de leerlingen van de tweede tijd voor taal graad bso en nieuwkomers in de derde graad bso voor een zelf ontworpen diagnostische al had de impuls vanuit de gok werking toets die meer specifieke informatie levert onmiskenbaar een impact bij het nemen van over de verschillende domeinen van taalvaar deze beslissing er waren uiteraard ook digtheid alvorens deze koppeling te maken andere redenen van tel vooral in de over vergeleken we tijdens de klassenraden eerst stap van leerlingen van de eerste naar de 38e jaargang nummer 2 december 2008 13 tweede graad ondervonden leerkrachten voor elke groep was er een sessie die de spe eveneens de nood aan

meer samenhang en cifieke rol van deze groep uitklaarde en kap continuïteit in de aanpak van hun taalvaar stokken aanreikte om die rol ook daadwer digheidsonderwijs en aan duidelijker afspra kelijk op te nemen omdat leerkrachten ken hieromtrent deze nood kwam onder nederlands vaak fungeren als motor voor andere ter sprake tijdens klassenraden en een taalbeleid op school richtte de eerste was hoorbaar in de dagelijkse informele sessie zich tot hen de gesprekken en in de verzuchtingen hierover tweede sessie sprak de in de lerarenzaal hoe bieden we het hoofd leraren zaakvakken en ondersteuning aan toenemende nonchalance van leerlingen praktijkvakken aan omdat vanuit het inzake taal we doen toch ons best om taal werken aan de taalvaar schoolbeleid is bevorderend te werken wat doe jij zoal op digheid van leerlingen een noodzakelijk om dit gebied en hebben jouw inspanningen opdracht is voor alle leer te vermijden dat effect krachten en niet uitsluit taal initiatieven tend voor de leraren doodbloeden de krachten bundelen kennis en ervaring nederlands in de derde verwerven en delen dat waren de prioritaire sessie werden directie en doelstellingen om de pedagogische studie mid-denkerleden uitgenodigd ondersteu dag ps in het teken van taalbeleid te stellen ning vanuit het schoolbeleid is immers nood en de jaarleuze tijd voor taal wou deze zakelijk om te vermijden dat taal initiatieven focus het ganse schooljaar continueren de doodbloeden in het sint lievenscollege voorbereiding van de ps was een primeur werd goed nagedacht over wie die nascho voor het eerst werd die uitbesteed aan de ling best zou volgen dit om de beoogde leerkrachten zelf de coördinatie van de ps competentie te spreiden over verschillende werd aan mij toevertrouwd ik ben gok vakken en studierichtingen en de continui coordinator en tevens leerkracht nederlands teit over de drie graden te verzekeren in de eerste graad uiteraard kwam de expertise die we via deze nascholing opdeden prima van pas bij de voorbereiding van de ps zowel wat theoreti voorbereiding van de sche kennisverdieping betreft als op het vlak pedagogische studiedag door van praktijkervaring wie de nascholingen nascholing volgde had immers heel wat achtergrond informatie gekregen over taalbeleid en gedurende de afgelopen jaren volgden beschikte bijgevolg al over een breder kader enkele collega s de driedelige nascholings om bijvoorbeeld de problemen van leerlin cyclus over taal leren vanuit taal vaardig gen in verband met heldere talige communi heid georganiseerd door de diocesane catie en de bijbehorende verzuchtingen hier pedagogische begeleiding antwerpen deze omtrent van collega s in dit ruimere verband nascholing was uitgebouwd over de drie te kunnen thuisbrengen en duiden graden heen en richtte zich naar drie school actoren die trapsgewijs in het traject werden ook hadden ze heel wat praktische tips om betrokken de leerkrachten nederlands de taalvaardigheid te stimuleren in hun lessen leraren zaakvakken niet taalvakken en het uitgeprobeerd zo had een collega wiskunde beleid geexperimenteerd met creatieve manieren december 2008 nummer 2 38e jaargang 14 om de taalvaardigheid van leerlingen te sti volledige leerkrachtengroep de collega s die muleren zoals voorgesteld in de nascholing de nascholing volgden werden eerst aange ze was opgetogen zowel over het enthousi zocht om mee te werken verder werd er asme van de leerlingen over deze manier van zorgvuldig over gewaakt zowel collega s werken als over de resultaten een collega taalvakken als zaakvakken uit te nodi-

gen en wetenschappelijk werk had schrijfkaders een vertegenwoordiging van aso tso en bso geïntroduceerd in een gedeelte van de leer van de drie graden op de verschillende cam stof en had ondervonden dat terwijl dit aan pussen vankelijk te veel lestijd opeiste er naderhand juist tijdswinst werd geboekt zie ook de bij eveneens werd ervoor gezorgd de diversiteit drage van hilde leon en werner schrauwen qua leerstijl en persoonlijkheid van het korps elders in dit nummer nvdrr een leer in de werkgroep binnen te halen natuurlijk kracht nederlands werkte een leerstofgeheel wilden we er graag de medewerking van de volgens de principes van cooperatief leren enthousiaste collega boordevol lumineuze uit en stond versted van de leerwinst die ideeën maar evengoed rekenden we op haar leerlingen met deze werkwijze maak een kritische geest om die speelse voorstellen len binnen uitvoerbare perken te leiden zeer welkom was de stille kracht die zonder in de voorbereiding van de ps konden we ophef en haast ongemerkt de praktische deze mensen inzetten om hun ruimere visie zaken wou regelen zelfs de scepticus die inzake taalbeleid en hun ervaringen met niet nalaat zijn reserves te uiten had zijn taalgericht vakonderwijs met het hele lera onontbeerlijke rol via hem konden we ons renkorps te delen immers al op voorhand wapenen tegen eventuele weerstand van onze meest terug houdende collega s ook de collega die gewoonlijk de kat uit de boom kijkt en zel samenstelling van de den van zich laat horen was onmiskenbaar werkgroep ps nuttig in de werkgroep want die dwong ons te bedenken hoe we de afwachtenden kon bedoeling was dat echt iedereen zich op een den enthousiasmeren of andere manier aangesproken zou voelen door het programma van de ps immers hoe uiteindelijk startten we met een tienkoppige meer collega s zich betrok zeer diverse groep een compacte minifor ken wisten hoe groter de matie maar wel een vertegenwoordiging zelfs de scepticus kans dat deze studiedag van ongeveer heel de secundaire afdeling die niet nalaat niet slechts een vrijblij van het sint lievenscollege bij elkaar zijn reserves te vende eendagsvlieg zou uiten had zijn worden maar integendeel van het directieteam kregen we carte blan onontbeerlijke de aanzet tot een heus che en het volste vertrouwen bovendien rol via hem taalbeleid door de ganse stelden zij zich op in stand by we mochten konden we ons crew gedragen het was een beroep doen op hun ondersteuning en op voorhand dus uiterst belangrijk dat goede raad en kregen die onmiddellijk wan wapenen tegen de werkgroep ter voorbe neer we ze nodig hadden ze volgden onze eventuele reiding van de ps een plannen op de voet echter zonder die direc weerstand afspiegeling werd van de tief te sturen voorwaar een niet te onder 38e jaargang nummer 2 december 2008 15 schatten en zeer gewaardeerde evenwichts voor talen in iedere school wil leggen in de oefening en proeve van competentie dagelijkse onderwijspraktijk probeert iedere leraar er inderdaad voor te zorgen dat leer restte ons nog een agenda op te stellen lingen zo ver mogelijk geraken als hun talen wanneer vergaderen we het bleek geen ten toelaten dat is in het sint lievenscollege sinecure om voor een dergelijke heterogene niet anders groep een geschikt tijdstip te prikken er zat niks anders op dan het traditionele vrijdagse verder focuste de ppp op taal in de klas en happy hour in te ruilen voor een wekelijkse hoe taal een rol speelt bij het leren van de vergadering ter voorbereiding van onze ps verschillende vakken om vakinhoud

over te jawel om het toch enigszins gezellig vrij brengen vraag je je als leerkracht immers dags te houden was er taart kwestie van de eerst af welke taal hiervoor nodig is en bied te verwachten verzuchting hier zitten we je je leerlingen de nodige talige handvatten weer en nog wel op vrijdagavond om te om deze vakinhoud ook daadwerkelijk te buigen in he alweer een andere soort leren maar hoe doe je dat en hoe behoed appeltaart je je leerlingen voor de neerwaartse spiraal die de leerinhoud zagezegd noodgedwongen vereenvoudigt om het obstakel taal te vermijden wat we zelf doen doen we beter of toch niet helemaal jawel we willen hoge eisen aan onze leerlingen blijven stellen we bij het brainstormen over hoe we de ps best scheppen voor hen de zouden aanpakken was snel duidelijk dat beste kansen om op een als we al onze het programma moest starten met een ste hoog niveau te presteren leerlingen vige informatieve intro over wat taalbeleid als we zorgen voor een optimale kansen precies inhoudt we beslisten daartoe een rijk maar begrijpelijk taal willen bieden begeleider van de diocesane pedagogische aanbod voor volop gele moeten we de begeleiding antwerpen in de arm te nemen genheid tot praten luiste diversiteit in de frie kimpe kwam naar de school voor over ren lezen en schrijven en school en in de leg met een kleine delegatie van de werk dit liefst door leren in klas inzetten ook groep samen personaliseerden zij haar interactie onder andere de taaldiversiteit powerpointpresentatie ppp naar maat van met cooperatieve en uit het college zo werd er rekening gehouden daggende taalbevorderende werkvormen en met de specifieke schoolcultuur en popula natuurlijk verzekeren we onze leerlingen van tie de presentatie werd ook interactief feedback op inhoud en vorm om hun voor gemaakt zo hoopten we de valkuil te omzei uitgang te volgen en te stimuleren len die een doorsnee ps gebruikelijk bedreigt namelijk dat collega s min of meer welwil wat leren in context voor leerlingen dan zo lend uitsluitend toehoorders zijn in plaats moeilijk maakt verduidelijkte de ppp door te van actieve deelnemers verwijzen naar de verschillen in referentiekader tussen leerlingen waardoor de leerstof eerst plaatste deze ppp de opstart van een niet altijd gekoppeld is aan hun kennis van taalbeleid tegen de achtergrond van de visie de wereld bovendien refereren schoolboek van minister vandenbroucke die de lat hoog ken dikwijls slechts summier aan voor leerlingen december 2008 nummer 2 38e jaargang 16 gen bekende contexten als we dus werk teerd uit verschillende vakken studierichting willen maken van kwaliteitsonderwijs voor allen en graden er was dus voor elk wat wils onze leerlingen en hun optimale kansen wil waarom we juist deze collega s om hun len bieden zoeken we best aanknopings medewerking verzochten mag duidelijk zijn punten met hun inhoudelijke interesse om uit het voorgaande sommigen van hen had die te verruimen en moeten we de diversiteit den inspiratie geput uit de voornoemde in de school en in de klas inzetten ook de nascholingscyclus anderen waren op eigen taaldiversiteit houtje of in samenspraak met hun vakwerk groep op zoek gegaan naar taalbevorde de conclusie is duidelijk bewustwording van rende lesstrategieen en vormen en hadden de rol van taal werken aan een rijk en die succesvol in hun lessen geïntegreerd begrijpelijk taalaanbod het vergroten van de taalproductie van leerlingen de integra zo had een collega nederlands van de derde tie van taalonderwijs in functie van vakinhoud graad aso het over het ene lezen is het houden alle zijn dit

onontbeerlijke stappen andere niet leesstrategieën en een leer in de ontwikkeling van een taalbeleid kracht wiskunde van de eerste graad over creatief taalgericht vakonderwijs een col het moet gezegd na afloop van deze instap legat wetenschappen van de eerste graad in de vorm van de hierboven rudimentair deelde haar ervaring met schrijfkaders samengevatte ppp waren alle aanwezigen introduceren in weten schappelijke vakken op onze pedagogische studiedag grosso mee en een gok leerkracht lichtte toe hoe modo op de hoogte van wat taalbeleid pre in de eerste graad werken aan school en cies inhoudt en tijdens de koffiepauze hoor instructietaal in het kader van gok wordt den we geen gemor over langdradigheid of aangepakt een leerkracht nederlands van irrelevantie de bovenbouw stelde webquests voor en een collega plastische opvoeding verruimde het concept taal met beelden vertellen zonder woorden genuanceerde verhalen wat we zelf doen doen we twee collega s nederlands van tso en bso beter ja toch onderwierpen iedereen aan een toets over schoolidoom zeg niet zeg wel waarbij na de koffiepauze planden we een carrousel duidelijk werd dat ook leerkrachten nog heel waarbij zeven collega s in zeven verschillende wat aan hun schooltaal kunnen bij schaven lokalen hun voorbeeld van good practice een vaststelling die prompt leidde tot een voorstelden gedurende ongeveer tien minu actie ter bevordering van verzorgd taalge ten in kleine vooraf en heterogeen samen gebruik die tot op heden wordt vervolgd gestelde groepen bezochten alle collega s de zeven workshops en kregen ze hierover ook tijdens de receptie en de daaropvolgende een beknopt vademecum dat ze later ter lunch kreeg de werkgroep amper een inspiratie voor hun eigen lessen zouden kun broodje achter de kiezen en dit niet door nen raadplegen opspelende zenuwen nee bijna onafgebroken maakten collega s hun opwachting aan alweer was er gezorgd voor een zeer divers onze tafel dit is nu eens een ps die concreet aanbod en de bereidwillige collega s die de iets kan betekenen voor onze lessen hier presentaties verzorgden werden gerekru kunnen we wat mee 38e jaargang nummer 2 december 2008 17 werken in vakgroepen en hoe leerlingen in de toch had de lessen plastische opvoe inspanning van wat ze ermee zouden kunnen en mogelijk ding systematisch rond deze enkelingen van plan waren dat wilden wij dan wel beeldtaal werken was een soort eens weten het namiddagprogramma zeker voor het merendeel olievlekeffect startte met een korte enquête die wou pei van de collega s een echte len of en hoe elke vakgroep de voorgestelde eye opener good practices eventueel zou kunnen toe passen te ambitieus weliswaar voelden bijna alle vakgroepen zich op een of andere manier aangesproken namiddagprogramma maar bij latere navraag bleek dat slechts enkele individuele leerkrachten een van de even terug naar de ps na de terugblik op voorgestelde praktijken concreet verder uit het ochtendprogramma volgden nog twee werkten toch had de inspanning van deze opdrachten om de discussie in goede banen enkelingen een soort olievlekeffect zo is de te leiden werd vooraf een gespreksleider drempel om schrijfkaders in te voeren in aangeduid zaakvakken zeker verlaagd soms zelfs op een manier die niet direct binnen onze over corrigeren en evalueren bedoelingen lag het gebeurt dat collega s leerlingen die strafwerk moeten maken hun eerst werden enkele toetsen uitgedeeld die een aan het delict aangepast schrijfkader de leerlingen maakten en waarin de speci opleggen zodat strafschrijven meteen een

fieke problemen met taal taalvaardigheidsoefening wordt de presen vaardigheid binnen het nieuwe school tatie over schoolidoom werd aanleiding voor vak on- miskenbaar duide boeken worden een bredere actie omtrent verzorgd taalge lijk waren collega s corri uit drukkelijk bruik zo blijft dit onderdeel van spreek en geer- den en evalueerden gescreend op schrijfvaardigheid een aandachtspunt in de indi- vidueel de aangebo de kwaliteit van eerste graad waar immers de zorg voor den toetsen en vergele de aangeboden dagelijks taalgebruik in eerste instantie wordt ken dan hoe ze dit deden leerteksten en op aangeleerd en waarom de conclusie in- structietaal was duidelijk er was een enkele collega s introduceerden creatieve ni- et te ontkennen verschil taalpraktijken in hun lessen en er wordt nu in hoe men corrigeert en evalueert de nood ook af en toe met cooperatieve leervor men zaak om hier tijdens latere vakvergaderingen gewerkt ongetwijfeld kreeg de informatie op terug te komen om de violen te stemmen over leesstrategieen een echo in zaak- vak drong zich op ken waarin met teksten wordt gewerkt nieuwe schoolboeken worden bijvoorbeeld over specifieke taalvaardigheidseisen en uitdrukkelijk ge- screend op de kwaliteit van problemen binnen het vak de aangeboden leerteksten en op instructie taal ook werden excursiegidsen voor het voor de tweede opdracht werden vooraf vak aardrijkskunde vanuit dit oogpunt onder de vakverantwoordeli- jken geconsulteerd de de loep genomen en waar nodig herwerkt werkgroep vroeg hun om zelf gerichte en december 2008 nummer 2 38e jaargang 18 de latente con- crete vragen op papier gron de die werd verdaagd naar latere vak welwillendheid te zetten die konden hel vergaderingen in verband met pen om de specifieke taal het uitbouwen vaardigheidseisen en pro van een coherent blemen binnen het vak te taalbeleid is wordt vervolgd omschrijven op te lijsten geactiveerd welke preven- tieve en remedierende maatrege het zou van al te groot optimisme getuigen len al door de vakgroep werden gehanteerd als we nu zouden beweren dat we sinds het en verdere voorstellen hieromtrent te formu afgelopen schooljaar wat het on- twikkelen leren de stof ter discussie werd dus niet van van een taalbeleid betreft op onze lauweren bovenaf gedicteerd maar kwam van de vak kunnen rusten dit is immers een dynamisch groepen zelf bij monde van de vakverant en langdurig pro- ces wel is de latente wel woordelijke zo waren we er zeker van dat willendheid in verband met het uitbouwen het gesprek niet in het ijle zou gevoerd wor van een coherent taalbeleid geactiveerd er is den maar wel degelijk over vakeigen en een positieve aanzet gegeven waarbij het concrete zaken merendeel van de collega s zich daadwerke lijk betrokken voelt en die voor de leerlingen naderhand tijdens het plenum en uit de ver zichtbaar is door het schooljaar in het teken slaggeving bleek echter dat ons namiddag te stellen van tijd voor taal begaven we ons pro- gramma te ambitieus was wegens tijds minstens of slechts een eindje onder ge- brek was het merendeel van de vakgroe weg in de richting van onze doelstellin pen niet toegekomen aan een discussie ten gen hilde haentjens sint lievenscollege antwerpen h haentjens fulladsl be 38e jaargang nummer 2 december 2008